

Nieistniejące zabytki Przasnysza

Kościół Świętego Ducha

Kościół Świętego Ducha

Istniał już na pewno w XV wieku. Nie ma jednak pewności jakie pełnił funkcje - wspomina się zarówno o kaplicy grzebalnej, jak i o szpitalu działającym przy świątyni. Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z XVII wieku. Zmarły w 1622 roku lekarz warszawski Stanisław Kołakowski, pochodzący z Przasnysza, zapisał kościołowi księgi „ad medicinam należące”. Kościół znajdował się w niewielkiej odległości od kościoła farnego. Uszkodzony w trakcie działań wojennych 1915 roku, został rozebrany przez Niemców w czasie II wojny światowej.

Nieistniejące zabytki Przasnysza

Dwór starostów

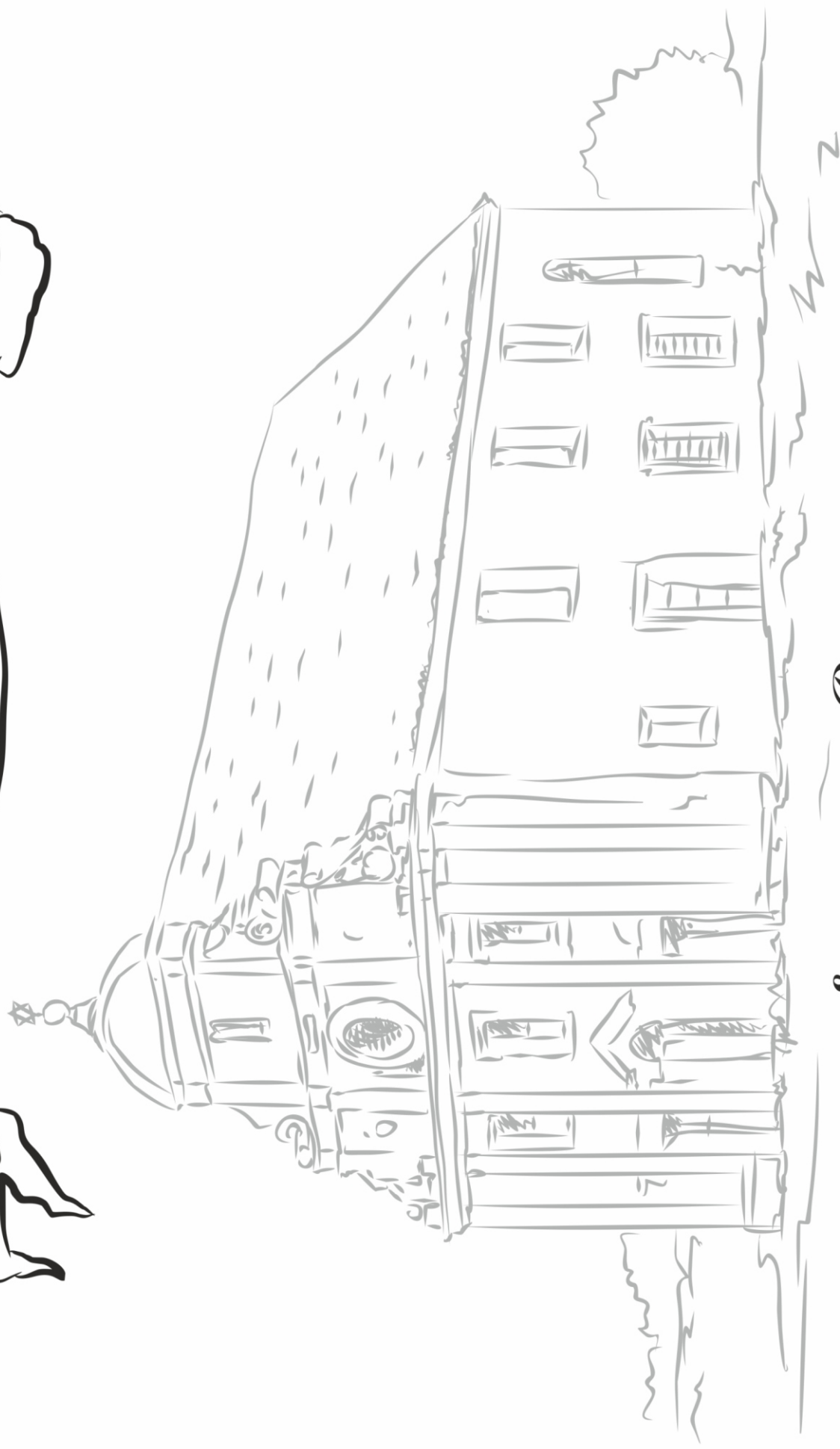
Dwór starostów przasnyskich

W XVI wieku, na przedmieściu Świerczewo stał obszerny dwór starosty przasnyskiego. Także i tej budowli nie ominęły XVII- wieczne katastrofy z dziejów miasta. Dwór spłonął w 1613 roku, a na jego miejscu stanął budynek drewniany, prowizoryczny i- jak podają źródła raczej nędzny: „Teraz jest na tym miejscu budowanie nędzne barzo, to jest izdebek 2 ze wsi przeniesionych starych i już niedobrych”. Z czasem zastąpiono go większym, budowlę zniszczył pożar w 1945 roku i kilka lat później go rozebrano.

Pierwszym znanym starostą przasnyskim był Krzysztof Niszczycki, któremu Stefan Batory nadał starostwo w maju 1576 r. W 1649 r. starostwo przasnyskie otrzymał, bohater ze Zbaraża, książę Jeremi Wiśniowiecki. W II poł. XVII i w XVIII wieku starostwo znajdowało się rękach przedstawicieli rodu Krasieńskich z Krasnego: w poł. XVII w. Jana Kazimierza Krasieńskiego, po nim jego syna - Jana Dobrogosta, w I poł. XVIII w. wnuka Jana Dobrogosta – Błażeja, a w latach siedemdziesiątych – Kazimierza Krasieńskiego. Starostowie ingerowali mocno w sprawy miasta. Szczególnie uciążliwe dla ludności Przasnysza były sprawowane przez starostów sądy. Zapewne na skutek skarg, w 1672 r. król Michał Korybut Wiśniowiecki uwolnił mieszczan od sądów starościńskich, przywilej ten potwierdził dwukrotnie August II Mocny. W połowie XVII w. starostwo przasnyskie nie było szczególnie „łakomym kąskiem”. Znamienny jest przykład Jeremiego Wiśniowieckiego, który w nagrodę za obronę Zbaraża otrzymał starostwo przasnyskie przynoszące 4000 zł dochodu rocznie, a skrzypek nadworny za którego grą król przepadał otrzymał starostwo warte ok. 16000 zł.

Rysunek wykonany według obrazu Aliny Krzywobłockiej.

Mieistniejące zabytki Przasnysza

Synagoga w Przasnyszu

Synagoga

Znaczącą część mieszkańców Przasnysza od końca XVIII w. do czasów II wojny światowej stanowiła ludność żydowska. Pierwsza synagoga, według miejscowej tradycji żydowskiej, miała powstać jeszcze w l. 70 XVIII w., co jest jednak mało prawdopodobne. Potwierdzona informacja o istnieniu w Przasnyszu synagogi pochodzi dopiero z 1815 r. Był to budynek drewniany i znajdował się przy ul. Bydłęcej. Budowa kolejnej rozpoczęła się w 1836 r. i ostatecznie zakończyła dopiero na początku l. 60 XIX w. Synagoga ta mogła pomieścić 1270 osób i była jedną z większych w guberni płockiej. W jej pobliżu usytuowano dom modlitwy, koszerne jatki i mykwę. Pożar w 1875 r., który strawił znaczną część miasta nie oszczędził również synagogi. Zniszczona, została na rozkaz władz rozebrana w 1877 r. Nowa, wzniesiona w 1886 r. murowana synagoga, przetrwała do czasów II wojny światowej, kiedy to została zniszczona przez Niemców.

Nieistniejące zabytki Przasnysza

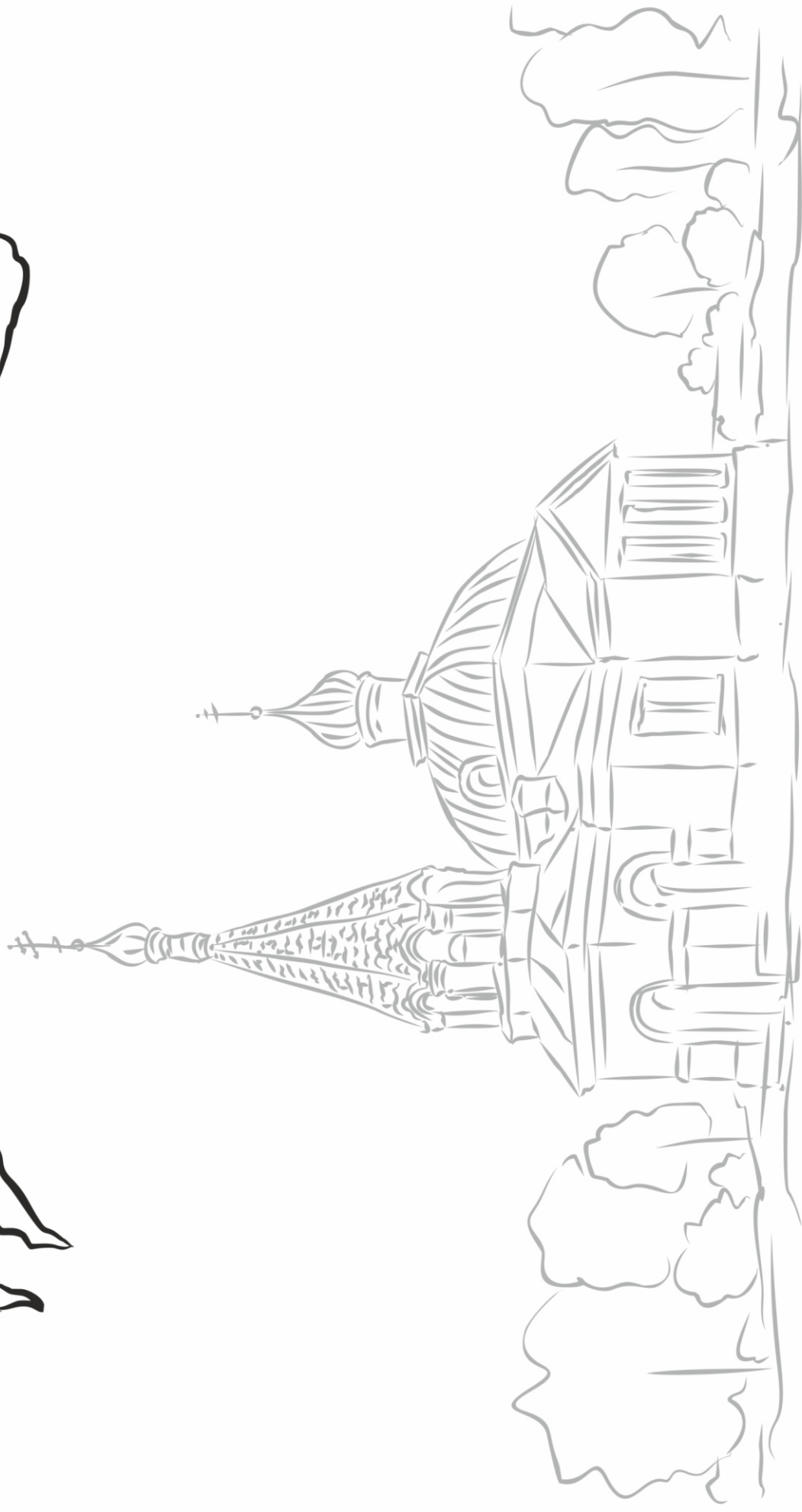

Kościół ewangelicki w Przasnyszu

Kościół ewangelicki w Przasnyszu

W 1781 r. w Przasnyszu mieszkało zaledwie 5 luteran. Większy napływ protestantów do miasta rozpoczął się dopiero po trzecim rozbiórce, kiedy Przasnysz trafił pod panowanie pruskie. Naturalną konsekwencją powiększania się społeczności ewangelickiej w Przasnyszu było zorganizowanie parafii i posiadanie własnego kościoła. Rozważano przebudowę w tym celu rajtszuli oraz przejęcie przez ewangelików kościoła św. Ducha. Ostatecznie w 1823 r. przystąpiono do budowy całkiem nowego kościoła drewnianego, który powstał na miejscu dawnego kościoła katolickiego p. w. św. Michała Archanioła, przy ul. Błonie. Materiały do budowy uzyskano z rozebranej rajtszuli. 18 maja 1826 r. odbyła się konsekracja. Budowa kościoła wyprzedziła organizację parafii, która została formalnie uznana dopiero w 1835 r. W latach 60 XIX w. wybudowano nowy, murowany kościół, który rozebrany został w l. 50 XX w. Pierwszym przasnyskim pastorem był Franciszek Emil Lauber, przyjaciel z lat szkolnych Fryderyka Chopina, który piastował tę funkcję w l. 1835-1849.

Mieistniejące zabytki Przasnysza

Cerkiew w Przasnyszu

Cerkiew

Ludność prawosławną w Przasnyszu stanowili urzędnicy rosyjscy i żołnierze przasnyskiego garnizonu. Dla powiększającej się, po upadku powstania styczniowego społeczności prawosławnej wybudowano w Przasnyszu dwie cerkwie. Pierwsza p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, konsekrowana 7 grudnia 1900 r., znajdowała się przy ul. Błonie. Druga, pułkowa, p. w. Aleksandra Newskiego oddana do użytku w 1903 r. znajdowała się na terenie koszar. Na rysunku przedstawiona jest cerkiew miejska.